

dr Eva Đorđević, rođena Ižak
lekar specijalista medicine rada u penziji,
rođ. 27. jula 1927.god. u Mađarskoj
adresa: ul. Ilije Garašanina br. 8 stan 4
26000 Pačevo, Srbija, Europa
tel.013/517245 i
063/8675229

JAD VAŠEM

Predlog i svedočenje spasene žrtve holokausta da se gospođa MARIJA TOMIĆ, rođ. Šanc , zvana Ketika, iz Novog Sada, proglasi za PRAVEDNIKA

Uvek sam smatrala da pisanje o Ketiki (gospođa Marija Tomić ili Marija Kon, rođena Šanc) zaslužuje miran momenat i neograničeno vreme da opišem njenu hrabrost i čovekoljublje. U brzom tempu života posle završetka Drugog svetskog rata i oslobođenja, nisam našla pogodnu priliku da o Ketiki izrazim sve što osećam onako kako bih želela, a kasnije me je i bolest ometala u ovoj zamisli.

U četvrtoj knjizi „Mi smo preživeli“ iznela sam svoju tužnu priču iz II svetskog rata u kojoj nisam mogla a da ne govorim i o Ketiki. Na stalno insistiranje moje ćerke Jovanke da ja to mogu da napišem, rešila sam da krenem na pisanje o njoj , jer zaista nije preostalo mnogo vremena...(Jovanka je kao devojčica, sedamdesetih godina prošlog veka upoznala „tetka Ketiku“ i bila oduševljena njenom jednostavnošću sa tragovima nekadašnje lepote i pričama moje mame Marte Ižak i tetke Ane Švarc od kojih je saznala kako nam je Ketika spasla živote)

Marija Tomić, rođena Šanc, od majke Marije i oca Josipa, ugledala je svet 17. avgusta 1913. godine. Ona je bila Nemica iz Bačke, udata za našeg rođaka, Jevrejina, Ljubomira- Lolo Tomića.

Marija je sa vozačem nemačkog vojnog kamiona napravila dogovor da taj kamion prima oko dvadesetak Jevreja, koje je trebalo u više navrata prebaciti Beograda , koga su okupirali nemački fašisti - u Novi Sad gde su okupatori bili Mađari. U to vreme mađarski fašisti još nisu preduzeli tako okrutne mere protiv Jevreja kao Nemci. To je bilo samo privremeno, jer se nešto kasnije pokazalo da su to isti zločinci.

Ketika je udesila tako da smo mi, nas oko dvadesetoro Jevreja figurirali kao roba. To je značilo da na granici sa NDH), kod Zemuna, nismo smeli ni da dišemo. sakriveni ispod cirađe. Ja sam čula da je Marija Tomić pored naše grupe organizovala spasavanje više grupa Jevreja na isti način. Ona je nagovorila moju mamu Ižak Martu, rođ. Glük, tetku Anu švarc i baku Valeriju da krenemo, ne znam sa kojom grupom po redu...Mog oca Ižak Dezidera su 14.oktobra1941.god.fašisti odveli iz Topovskih Šupa i ja nisam htela da idem iz Beograda, jer sam čekala vesti od mog tate, ali sam po nagovoru starijih, jer sam tada imala 14 godina- pristala.

31. oktobra 1941. god. , nažalost bez vesti o mom tati, krenuli smo iz Beograda. Sastanak je bio u stepeništu jedne zgrade u Pop- Lukinoj ulici, gde smo se na brzinu popeli u kamion puni straha, sa dobijenim uputstvima za najveću tišinu i zadržavanje disanja na granici. Vozili smo se do Novog Sada u teretnom delu kamiona, koji se u Novom Sadu parkirao u jednom pokrivenom hodniku zgrade u kojoj su stanovali Ketika i njen suprug. Zgrada je bila u centru Novog Sada, preko puta današnjeg hotela „Putnik“. Svako od njas je mogao da ponese min imalno prtljaga i to smo svi ostavili u tom hodniku. Ketika nas je uvela u svoj stan na prvom spratu zgrade ,gde nas je čekao njen suprug. Pozvala nas je da kratko predahnemo i da posle krenemo svako na svoju stranu.

Nije bilo vremena za predah, jer je Ketikin suprug, koji je stalno posmatrao kroz prozor ulicu, primetio jednog mađarskog žandara koji je gledao baš u njega, u njegov prozor i nešto zapisivao. On je bio vrlo usplahiren, Ljudevit Kon, alias Lolo Tomić obavestio je o tome našu grupu, pa smo morali odmah da napustimo kuću, bez stvari, koje su ostale u pomenutom hodniku. Srećom, ta zgrada je imala dve kapije, koje su se otvarale na dve različite ulice. Mi smo polako, u manjim grupama izašli na onu kapiju koja nije izlazila na ulicu u kojoj je bio žandar. Moje baka, mama, tetka i ja smo odmah pešice uputile kod Bartoš Jakova, prijatelja mog oca, čiju smo adresu znali. On nas je srdačno primio i odmah je krenuo prema Ketikinoj zgradici da vidi šta se tamo dešava. Nažalost, saznao je da su Ketika i njen suprug Lolo uhapšeni, a sve naše stvari, sa ličnim dokumentima (jugoslovenski pasoši) ostale su u pomenutom hodniku. Rekao nam je da bi trebalo da napustimo Novi Sad i odmah nas je otpratio u Budimpeštu. Ispričao nam je da su Ketika i njen suprug bili u zatvoru, ali su kasnije pušteni. Ketikin muž je posle toga otišao u partizane, a Ketika je ostala u Novom Sadu, gde je boravila i u Budimpešti, gde su bile sestre njenog supruga i Lolova sestričina Judita, ćerka njegove sestre Felize, koje je Ketika na isti način spasila.

Krajem 1944. godine Ketiku sam videla kao zatočenicu logora Ravensbrik, gde sam i ja bila kao logorolazica, sa svojom mamom i tetkom. Iako je Nemica, Ketika je dospela u logor kao kažnjenik, jer je u Budimpešti javno izjavljivala da će Hitler da izgubi rat, tj. da je izgubio rat, i nije htela da zbog toga bude izlikom saslušanja kažnjena gde joj je suprug.

Ovo pisano svedočenje dovoljno govori o Mariji Tomić, rođene Šanc, zvane Ketika, koja je nažalost preminula 1987. godine u Novom Sadu, kao o pravedniku. **Izrazita mi je želja, kao i verena sam, mnogobrojnih Jevreja koje je spasla i njihovih porodica i potomaka koji stoje zahvaljujući njoj - da se Marija Tomić, nažalost posthumno, proglasi RAVEDNIKOM, jer je svojim zalaganjem i životom to zaslužila.**

Njena ćerka Mirjana Akrap, rođena Tomić, iz Novog Sada, i Mirjanina deca, Ketikina unučad Andrija, Stevica i Relja Akrap, kao i unuke Vera i Mirjana, kćeri Ketikinog pokojnog sina Bore Tomića ponose se njom i Ketika im je svetao primer, jer je zaslužila da joj se večito oda hvalnost i počast kao pravedniku i da Marija Tomić, rođ. Šanc, zvana Ketika, bude zauvek pomenuta kao pravednik u Jad Vašem.

Svedok- spaseni očevidac zasluga
predloženog pravednika Tomić Marije

Dr. Eva Đorđević

Dr. Eva Đorđević, rođ. Ižak

br. l. k. 240840 MUP Beograd

mat. br. 2704927865169